

"ביום השמיני" - לא תמיד...

הביא הריטב"א בשם רבו, מי שחושש למול ביום המעונן וביום שנושבת רוח דרומית רשאי לא למול. אך רבינו ירוחם כתב כי עליו למול, שומר פתאים ה'. ונהגים כדבריו. (יבמות עב. ב"ר ס"ב)

"מצוה לפרסם - חשיבות כל פעולה קטנה של חסד"

סיפר הגה"צ רבי זאב אידלמן שפעם כשהגיע לברית מילה איחר מעט ונפגש בחוץ עם מרן הרב שך, שפנה לקראתו בידיים מושטות באומרו: "רבי וולוול, אני יודע שאתה ממהר לברית, אבל תשמע דבר חשוב שמצוה לפרסם! יש לי מעשה בשבילך! פעם היו שתי נשים שבערותן פתו חרות, ואחר כך נפרדו דרכיהן. האחת הצליחה באשר פתה, והשניה לא הצליחה, ונתרה גלמודה ללא משפחה וידידים.

עברו שנים, והראשונה נזכרה פתאום בחברתה לשעבר, כתבה לה מכתב ידידותי קצר. ביום שהגיע המכתב למענו עלה בדעתה של השניה לשים קץ לחייה. כשראתה מעטפה בתיבת הדואר החליטה לקרוא את המכתב לפני שהיא נוטלת את סם המוות. היא התעוררה לחיים בזכות רגשות הידידות הישנים, ממש עתה הן יצאו מהתייעצות עימי, והן שוב חרות טובות."

סיים הרב שך: "לפעמים לא שמים לב לקטנות. יכול להיות שכול אחד יציל חיים של בן אדם... זה מצוה לפרסם!" (ד"ר וולוול)

רבים תמהו מה פשר אמירת "עלינו לשבח" בסוף ברית המילה... מפי סבי, החבר רבי דוד סומפולניסקי זצ"ל שמעתי הסבר פשוט לכך: כידוע, באשכנז הקפידו למול את התינוק בבית הכנסת דווקא. התפללו תפילת שחרית מיוחדת, עם יוצרות ופיוטים ועוד... אחרי "ובא לציון" היו מלים את התינוק, כשסיימו את הברית המשיכו את התפילה ואמרו "עלינו לשבח" - כך נכנס "עלינו" לתוך סדר המילה!

והוסיף פרט מעניין, בעירו קופנהגן לא היו עושים את הברית באולם בית הכנסת, כי מייסדי הקהילה היו בני קהילת מגורשי ספרד באלטונה, שלא התנו על כך בעת בניית בית הכנסת, אלא באותו יום היו מתפללים בקלויז.

מתוך מנהגי ק"ק פיורדא: בתפילת שחרית אין אומרים "עלינו לשבח" כבשאר ימים, אחר "קדיש תקבל" המוהל אומר "שיר של יום", וגם מנגן "אנעים זמירות" בפתחת ארון. מלים ואחר גמור המילה אומרים עלינו וקדיש. (הרוצה להחכים יעיין בספרי מנהגי הקהילות בזה)

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו". (י"בג)

מעשה נורא על השגחה פרטית - מי מנהל את העולם!

המעשה הבא ארע בראש חודש ניסן השנה. נולד תינוק למזל טוב להוריו היקרים. האם שרצתה מאד לכבד ולשמח את הוריה, ביקשה לכבד בסנדקאות את סבה.

והנה במעמד הברית, כאשר הסב המיועד להיות סנדק כבר היה עטוף בטלית, הכריז "המקריא" על סב אחר, שהוא מכובד בסנדקאות. הסב מופתע עלה והתיישב על כסא הברית.

מיד התחיל רחש געש של לחישות. בני המשפחה הקרובים שהבינו את הטעות היו המומים, מה עושים? ביקשו לעשות כפי שתוכנן. אך המוהל קבע נחרצות שאין להוריד את מי שעלה! וכך היה, אותו סבא שהוא תלמיד חכם מופלג ובעל מידות נעלה היה לסנדק לנינו.

איך קרה דבר כזה, מה פשר הדבר? בעיני בשר ודם התשובה פשוטה: המכריז על הכיבודים, המקריא דילג שורה ברשימת הכיבודים ובמקום לכבדו ב"ברכות" כיבדו בסנדקאות...

אבל באמת זו לא התשובה, הכל מן שמיא, הסבא שהיה אמור להיות סנדק הוא חולה אלצהיימר, סובל ממחלת השכחה - עתה הכל מובן!

כתב רבינו נסים גאון: "הגידו לי זקנים, ביום שהכניסני לברית, מרנא אבא ישב שעה על אותו הכסא המוכן לאליהו, ואני בידו, ואחר הושיבני על כסא המילה.

כששאלוהו, מה טעם? אמר להם, קיבלתי מן הזקנים הקדמונים שזה הכסא המוכן לאליהו, ישבתי עליו עם הילד, אולי יברכהו ומצא חכמה בברכתו". (אורחות חיים)

היה זה לפני יובל שנים, ידידי הרה"ג ... בא להזמין את רבינו הגאון רבי חיים קניבסקי לחתונתו. אמר לו רבי חיים משפט סתום: "לחתונה אני לא אבוא, אבל לברית אבוא..."

"עברה שנה, בחודש טבת, בשעה טובה נולד לנו בן זכר. כיבדתי את חמי הגאון זצ"ל בסנדקאות. והנה ביום הברית, בשעת בוקר מוקדמת התקשר אלינו חמי. התנצל ואמר: 'אני לא יכול לבוא לברית, סליחה. זו נסיעה ארוכה לבני ברק, מאד קר - חמי עבר בתחילת אותו חורף ניתוח לב מסובך - 'ונשמרתם', אסור לי'.

לא ידעתי מה אעשה, את מי נכבד בסנדקאות. גיסי הנכבדים הציעו את רבי חיים קניבסקי. כך כדבריו שנה קודם כן היה, רבי חיים אכן בא לברית!"

שבת קודם ברית המילה קשורה למצות המילה

הגמרא שואלת מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה? (גדה לא): במדרש כתב כדי שיתחזקו כוחות הוולד. ביארו דבריו, שכך תעבור שבת בתוך שמונת הימים, שסגולת השבת לחזק כוחות האדם, כך השבת תבריא את התינוק. (תורה תמימה" י"ב ס"ק כ"ב ועיי"ש)

ובאשכנז: 'בשבת ברית מילה' – בשבתות של ארבע פרשיות אומר בשחרית אופן של ברית, יוצר "אפוני אימיו". (מנהגות וורמייזא" ועוד)

פעם אחת היה מילה והנשים התעכבו לבוא לבית הכנסת. בעל הברית כיבד את העשיר בעיר להיות סנדק, כיון שהן התעכבו יתר על המידה אמר רבינו ה"לקט יושר" לעשיר: 'שב אצלי'.

כאשר הנשים באו לבסוף לבית הכנסת עם התינוק, שלח אליהם את השמש לאמור: 'עמדו והמתינו אותו זמן שאנו המתנו לכן!' ועמדו שם הנשים בנזיפה עד שידעו כל העם סרחונם... והודו לו כל העם, לבד מתלמיד אחד שאמר שהוא גנאי לתינוק וראוי היה לעשות קנס אחר.

(לקט יושר" י"ד הל' ברית מילה ח' ועיי"ש בהערות הוצאת שלמה אומן)

מוהר"ר צמח צרפתי מדמשק היה חולה מאד כשנתיים והתרחש לו נס וה' ריחם עליו ונתרפא, כמו רגע חזר לבריאותו! והמעשה נורא: סיפר הרב שנגלה לו אליהו זכור לטוב ואמר לו שיקבל על עצמו ללמוד כל ליל ברית מילה לכל הילודים בעיר ויתרפא, וקיבל עליו זה הדבר ותיכף התרפא.

ומהיום הוא כך היה מנהגו, לילך לילה שלפני המילה במקום שיהיה שם המילה ולעסוק בתורה כל הלילה.

זה שמעתי מתלמיד חכם ששמע מזקן אחד, שהיה הוא בעצמו בבית הרב בעת שהתרפא.

(שם הגדולים" מע' ס' ז')

"וציוה הכהן וחלצו". (י"ד מ')

אלמנתו של הגאון רבי יעקב סניידרס, רבה של בזל היתה חולה חולי אנוש ברגלה, והרופאים קבעו כי יש לכרות את רגלה.

בנה פנה אל הגאון רבי משה סולובייצ'יק ושאל אם להסכים לניתוח הזה.

רבי משה אמר לו שיטיל את גורל הגר"א, והורה איך לעשותו. עלה להם בגורל הפסוק "וציוה הכהן וחלצו", שהיה כעין רמז ברור שמוכרחים לקטוע את הרגל, וכן עשו.

(והאיש משה')

"כנגע נראה לי בבית". (י"ד ל"ה) ואפילו הוא תלמיד חכם וידוע ודאי שהוא נגע, לא יגזור ויאמר נגע נראה לי, אלא כנגע. (נעים פי"ב מ"ה)

היכולת להודות בשגיאה ובחוסר ידיעה, ציין הגאון רבי יעקב קמיניצקי הינה כמעט בגדר הבלתי אפשרי עבור בני אדם בכלל ובפרט לאנשי מקצוע. רבי יעקב נהג להדגים עובדה זו מסיפור: בעת שכהן כרבה של העיירה ציטביאן, ניגש אליו יהודי ובידו צבע מאכל מסוים, בשאלה - האם ניתן להשתמש בו בפסח כדי להוסיף צבע ליון.

מאחר שרבי יעקב לא ידע בבירור מהם מרכיבי הצבע. ניגש לרוקח המקומי להתייעצות, זה הבטיחו כי החומר ראוי לשימוש בפסח. אולם, רבי יעקב חש כי הרוקח בוש להודות באי ידיעתו לגבי הרכב החומר והמשיך בחקירותיו. לבסוף התברר כי הצבע אינו כשר לפסח...

סירוב זה להודות באפשרות שטעה, אמר רבי יעקב, היא הסיבה למאמר חז"ל 'טוב שברופאים לגינהם' - מעטים הם הרופאים שיקדישו יום נוסף, לאחר שכבר הגיעו להחלטה, כדי לשקול מחדש את המקרה. (רבי יעקב')

לימי העומר - עוד מערה של רבי שמעון בר יוחאי

"בכל מקום יפה השתיקה חוץ משתיקה בתורה!"

רבי אלעזר ורבי אבא היו מהלכים בדרך. בגלל תוקף חום השמש נכנסו לתוך מערה בלוד. אמר רבי אבא: "בא ונקשט את המערה הזו בדברי תורה".

בעודם עוסקים בתורה שמעו את קולו של רבי שמעון בר יוחאי שהיה בא בדרך. יצאו לקראתו. אמר להם רבי שמעון: "מכותלי המערה ראיתי שהשכינה כאן. במה עסקתם?"

השיב רבי אבא: "באהבה של כנסת ישראל לה', ורבי אלעזר פירש את הפסוק "שימי כחותם על לבך" בכנסת ישראל". אמר לו: "אלעזר, באהבה העליונה ובקשר החיבה הסתכלת!"

שתק רבי שמעון כשעה, ואז אמר: "בכל מקום יפה השתיקה חוץ משתיקה בתורה, סוד אחד גנוז יש לי והוא דבר נעלה ואיני רוצה שיאבד, ומצאתיו בספרו של רב המנונא סבא". אמר את הסוד הזה.

כשיצאו מהמערה, אמר רבי שמעון: "רואה אני שהיום יפול בית בעיר וימותו בו שני רומאים מלשינים רעים לישראל, אלא שאם אהיה בעיר הבית לא יפול..."

חזרו למערה והאריכו לעסוק בתורה. כשסיים נישקו ידיו ואמרו: "ברוך הרחמן שהביאנו לכאן ושמענו דברים אלו",

כשנכנסו לעיר ראו אסיפה שמספידים בה יהודים שמתו עם הרומאים, שנפל הבית עליהם. אמר רבי שמעון שאילו היו יהודים כשרים וטובים לא היו מתים, כיון שמתו ה' כיפר עוונותיהם!"

(זוהר ויחי עמודים רמה-נר)

מוטב לשתוק!

הגאון רבי שמחה קסלר - ארע והזמינוהו למעמד הכנסת ספר תורה על מנת לשאת את המשא המרכזי. טרח ויגע בהכנת הדרשה מספר ימים, אך לבסוף הדרשה לא נאמרה...

הסיבה לכך היתה כי קודמיו באותו מעמד האריכו בדרשותיהם, התחשב רבי שמחה בטורח הציבור וסירב לגשת ולדבר.

לאחר מכן ניגש אליו אחד מבני ביתו, באומרו כי הגיע באופן מיוחד כדי לשמוע את דרשתו.

ענה לו רבי שמחה: "אם כך למדת דבר שיש בו לימוד אף יותר מעצם הדרשה, כי פעמים מוטב לשתוק ולא לדבר!"

(בנתיבות ההלכה" עמוד 481)

"בדד ישב - הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו, אף הוא יבדל". (רש"י" ג"מ')

חרם רבינו תם

החרים רבינו תם והסכים רבינו משה תלמידו עמו וכל הגדולים גזרו באסיפת שוק טרוויש באלה וגזירה חמורה שלא יערער ישראל על גט אחר נתינתו ...

אל יאמר אילו היה ניתן בפני כך הייתי מערער על העדים, או על הגט, או על שאר דברים.

על כל אלה גזרנו והחרמנו באלה ובנידוי ובשמתא בשם מיתה ובשמומה, והחרמנו בשם להפרע ממנו ומכל משפחתו ובשמומה. יהיה מי שעושה אלה בארור ובשמתא לכל ישראל, ולא יהיה אדם רשאי להתירו עד עמוד הכהן לאורים ותומים.

אך יוכלו בני אדם להתיר ביניהם להיות להם עסק עם אותו האיש מזמן לזמן, אך לא לכל הימים, כי על דבר זה רבתה מריבה בישראל כי הפריצים שומעים לרחק אבל לא לקרב, ובזוי משפחה עושין כן להשפיל הגבוה ולשים שפלים למרום... והמערים ערום יחרם חרום לומר לולי הגזירה יש לי להשיב למען ירצה להקשיב דיבורו בשתיקה לאחרים, המקום יחרים אותו וינערהו מביתו ועבודתו, בלי שורש בארץ גזעו.

והכל עשינו לשם שמים מפני הרמאים... והוא למען רחמיו יעמידנו על האמת והשלום, יעקב ברבי מאיר. (מרדכי גיטין תנ')

(מרדכי גיטין תנ')